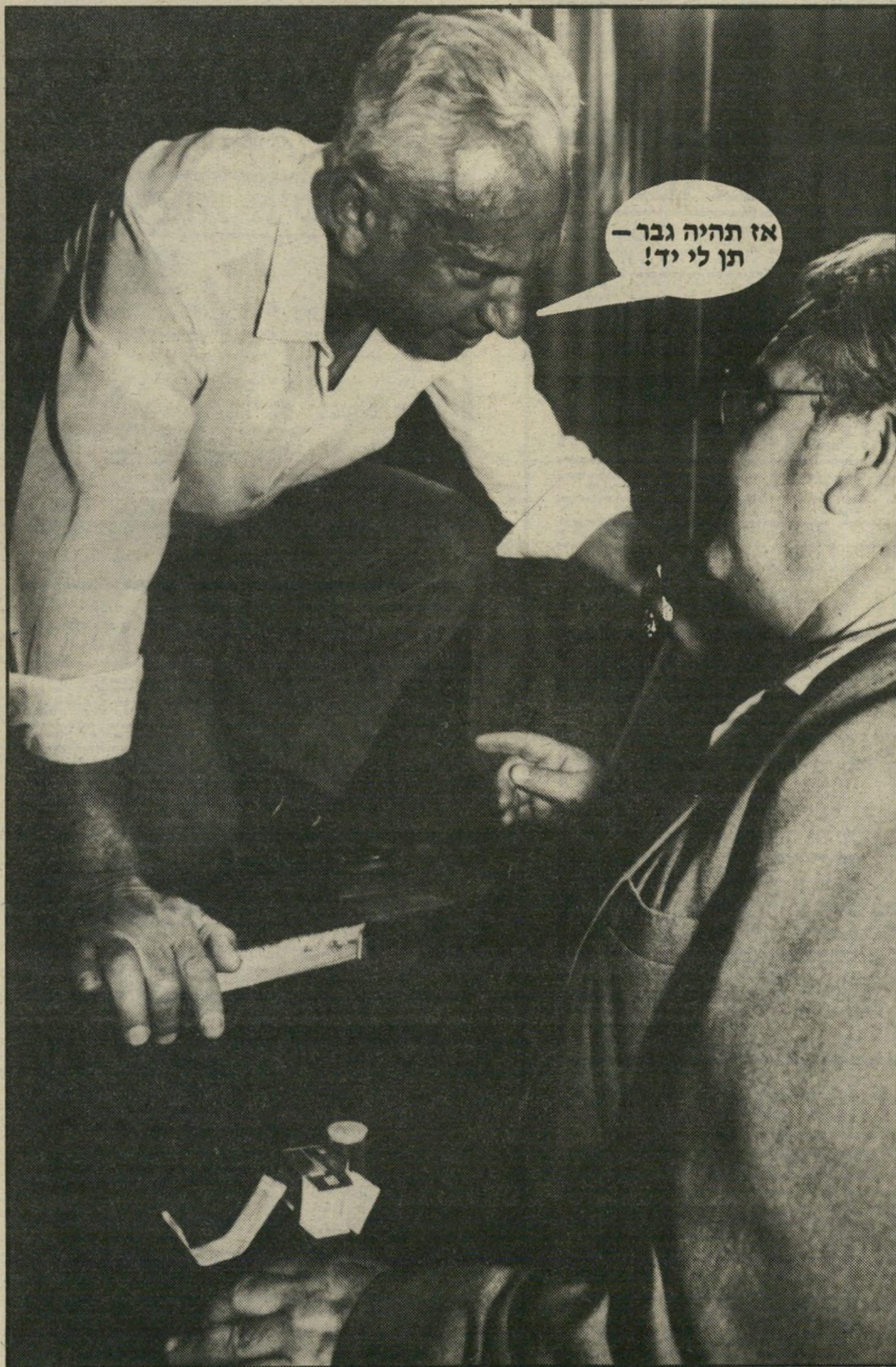

ח"כ זאק אמיר ושרי המישרה חיים בר-לב

קוא יני.

דין היסטורי במישפט שבו תבע פקיד מקומי קטן בשם סאליוואן את ניר יורק טיימס לדין על הוצאת ריבה. בית המישפט קבע כי במישפטידיבה של אישיציבור חייב התובע להוכיח לא רק שהדברים שנכתבו עליו הם כוזבים, אלא גם שפורסמו בזדון, ותוך התעלמות שלוחתירסן מן האמת. מבחינה זו, החוק האמריקאי ליב רלי עד אין שיעור מן החוק הישראלי. ההבדל נובע מכך שהחוק האמריקאי מבטא את רוחו של עם דמוקרטי, בעוד שהחוק הישראלי הוא מורשה של הי חברה הבריטית הסמכותית, המישטר הקולוניאלי של המנדט הבריטי והי מימסד הישראלי, שבו עומד האינטרס של העסקן המיפלגתי מעל לכל איני טרס אחר.

התפקיד החיוני

דווקא אחד ממעריציו של שרון, העיתונאי האמריקאי-היהודי ויליאם סאפייר, איש הימין הקיצוני, יצא נגדו ויעץ לו לוותר על המישפט. הוא אמר שעיתונאי יכול לטעות בבואו למתוח ביקורת על אישיציבור. אך גם גנרל טועה כאשר הוא שולח את חייליו למות בקרב אבוד, רופא טועה כאשר הוא מעניק לחולה טיפול בלתי-נכון, עורדיין טועה כשהוא נותן ללקוח עצה רעה, שופט ומושבעים טועים כאשר הם שולחים אדם לכיסא החש' מלי, ולאחר מכן מודה אדם אחר כפי ש.

כל עוד פעלו כל אלה על פי מיטב הבנתם, אין לתבוע מהם אחריות פלילית או פיצויים. אחרת אין התכרה יכולה לתפקד כראוי. עיתונות הנא' לצת לחשוש כל העת מפני מישפטידיבה, אם לא דייקה בכל פרט ופרט, אינה יכולה למלא את תפקידה החיוני במישטר הדמוקרטי, כשעליה למתוח ביקורת על מהלכי שלום ומילחמה, הנוגעים לחיארם ולוכיות האזרח. מסכם סאפייר: "רק לעיתים רחוקות יודעים אנחנו (העיתונאים) את האמת כולה. אך אסור שאי-הדיועה החלקית הזאת, או הפחד מפני מישפטידיבה מצד אישיציבור נרגו, ירתיעו אותנו מלכתוב כהתאם להבנתנו, על פי האמת, כפי שהיא נראית לנו על סמך ידיעתנו".

איש אינו מכריח אדם לעלות על בימה ציבורית. איש אינו כופה על מישהו להיות לשר, לנהל מדינה, לערוך מילחמות. אך כרגע שאיש עולה מרצונו על בימה זו והופך "איש ציבור", הוא מאבד את זכותו לתבוע את עלבוננו בבית המישפט, כמו אזרח רגיל. רק במיקרים קיצוניים ביותר של זדון מרושע ושלוחרסן יכול איש ציבור להודקק לאמצעי זה.

אישיציבור הנהנה מחסיונות פרל-מנטרית וממשלתית. יכול להשמץ כל אדם כאזרח פשוט. שרון יכול היה להכ' ריו על טיים כעל "עיתון אנטי-ישראלי", ואין השבועון יכול לתבוע ממנו את השר, לעומת זאת, יכול לתבוע עיתון לדין, מפני שלא דייק בפרט אחד או שניים בכתבה גדולה על מאורע היסטורי.

מישפטו של אריאל שרון נגד השבועון טיים עורר תגובות רבות. דובר על חוצפתו של האיש, החי על חשבונו בכתרימלון מפוארים, כעודו תובע מהשבועון פיצויים בסך 50 מיליון דולר לכיסו הפרטי. דובר על היעדרו הממושך, הבלתי-יחוקי, בשעה שמישרדו צריך היה למלא תפקיד מרכזי במאבק נגד המשבר הכלכלי בארץ.

כעיתונאים, אנחנו צריכים להת' עניין בצד אחד של הפרשה. האם יש בכלל זכות לאישיציבור כמו שרון, אשר יום וניהל מילחמה שבה ניספו אלפים רבים, להגיש מישפטידיבה נגד כלייתקשורת שמתח ביקורת על מעשיו?

בארץ לא עורר איש שאלה זו. אך בארצות-הברית נכתבו על כך מאמרים רבים — הן בקשר למישפטו של שרון, הן בקשר למישפטו של גנרל אחר, ויליאם וסטמורלנד, האיש שפי' קר על הצבא האמריקאי במילחמת וייטנאם. הוא הגיש מישפט נגד רשת' טלוויזיה אמריקאית, שטענה כי זייף רוחות-מוריעין כדי להוליד שולל את משלחו.

שני המישפטים מתנהלים בעת ובעונה אחת באותו הבניין, בשני אול' מות שונים. מישדר אחר של עורכירדין מנהל את ההגנה בשני המישפטים גם יחד, ואין זה פלא ששני קווייה ההגנה מקבילים. בשני המישפטים טוענת הי הגנה כי לאישיציבור ברמה כזאת, המ' עורב באירועים היסטוריים, והפועל בשם ממשלה, אין כל זכות לתבוע את עלבוננו במישפטידיבה.

מה חשוב לאנושות

הטענה המרכזית מבוססת על ההיסטוריה האמריקאית. עוד לפני מילחמת-השחרור של ארצות-הברית, נהגה העיתונות המקומית למתוח ביקורת קטלנית על המושלים הבריי טיים, ועל זכות זו התנהלו מאבקים קשים. המאבקים נמשכו אחרי השיח' רור, כאשר העיתונים מתחו ביקורת דומה על אישיהשילטון החדשים, לעיתים קרובות בסיגנון מכפיש ומש' מיק. כשהובאו למישפט על-ידי הממ' שלה, טענו כי זוהי חובתם, מפני שהתקפה בלתי-מרוסנת על אנשי-שילטון דרושה כדי למנוע רודנות. הם ציטטו את מיכתביו של המ' דינאי הרומאי הקדום, מארקוס פור' קיוס קאטו ("הזקן"), שכתב: "הדברים הקרויים ריבה מטילים, בלי ספק, מורא על אנשים גדולים, ומרסנים במידת מה את התנהגותם... לאנושות חשוב פחות שאדם חף-מפשע יושמץ מרי פעם, מאשר שכל בנייהארם יהיו לעבדים".

על רקע ההתנהגות הזאת של העיתונות התקבל בארצות-הברית "התיקון מס' 1" לחוקה, המבטיח חופש מוחלט לעיתונאים. הנשיא תומאס ג'פרסון, שאמר פעם כי עיתונות חופ' שית חשובה יותר מאשר מימשל תקין, שיחרר ב-1801 מן הכלא עיתונאים שהורשעו בימי קודמו, בעוון השמצת אנשיציבור.

163 שנים לאחר-מכן ניתן פסק

העולם הזה 2467

